115. KESKIVIIKKONA 8. JOULUKUUTA 1999

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta 3899

Hallituksen esitys HE 79/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 18/1999 vp

2) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta 3900

Hallituksen esitys HE 77/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 19/1999 vp
Lakialoite LA 57, 112/1999 vp
Toivomusaloite TA 359, 368, 405, 481, 501, 508/1999 vp

3) Hallituksen esitys vuodelta 2000 suoritettavaa vakuutetun sairausvakuutusmaksua ja työnantajan sosiaaliturvamaksua koskevaksi lainsäädännöksi 3900

Hallituksen esitys HE 151/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 21/1999 vp
Lakialoite LA 118, 123, 142, 151/1999 vp
Toivomusaloite TA 397, 410—412, 422, 429, 452, 462, 473, 477, 500/1999 vp

4) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 3901

Hallituksen esitys HE 78/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 22/1999 vp
Lakialoite LA 51/1999 vp
Toivomusaloite TA 387, 426, 453, 464, 472, 488, 502/1999 vp

Toinen käsittely

5) Hallituksen esitys laeiksi verontilityslain 12 ja 29 §:n sekä tuloverolain 21 ja 124 §:n muuttamisesta 3901

Hallituksen esitys HE 71/1999 vp
Suuren valiokunnan mietintö SuVM 1/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 26/1999 vp
Lakialoite LA 164, 166/1999 vp

Ensimmäinen käsittely

6) Hallituksen esitys laiksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 3901

Hallituksen esitys HE 149/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 30/1999 vp

7) Hallituksen esitys laiksi sähköisestä asioinnista hallinnossa 3905

Hallituksen esitys HE 153/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 10/1999 vp

8) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta 3909

Hallituksen esitys HE 105/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 15/1999 vp

9) Hallituksen esitys laiksi porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 3911

Hallituksen esitys HE 104/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 16/1999 vp

10) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvalain ja työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta 3914

Hallituksen esitys HE 135/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 25/1999 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
Jan-Erik Enestam /r
Satu Hassi /vihr
Susanna Huovinen /sd
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Niilo Keränen /kesk
Paavo Lipponen /sd
Hanna Markkula-Kivisilta /kok
Håkan Nordman /r
Riitta Prusti /sd
Antti Rantakangas /kesk
Kimmo Sasi /kok

Martti Tiuri /kok
Unto Valpas /vas

Eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä olevat edustajat

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä ovat

8.12. edustajat
Jan-Erik Enestam /r
Tarja Filatov /sd
Paavo Lipponen /sd
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Suvi-Anne Siimes /vas

8. ja 9. 12. edustaja
Riitta Prusti /sd

Merkitään.

Sairauspoissaolot

Puhemies: Ilmoitetaan, että sairauden vuoksi eduskuntatyöstä ovat poissa

8.12. edustaja
Susanna Huovinen /sd

8.—10.12. edustaja
Hanna Markkula-Kivisilta /kok

Merkitään.

Poissaolopyynnöt

Puhemies: Vapautusta eduskuntatyöstä muun syyn perusteella ovat pyytäneet ajalta

8.12. edustajat
Esko Aho /kesk
Jukka Gustafsson /sd
Niilo Keränen /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Unto Valpas /vas
Pia Viitanen /sd

Puhemiesneuvosto puoltaa poissaolopyyntöjä.

Hyväksytään.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 79/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 18/1999 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Viime istunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Rehula ed. Ylä-Monosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 126 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 17. (Ään. 1) (Liite 1, s. 3918)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 77/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 19/1999 vp
Lakialoite LA 57, 112/1999 vp
Toivomusaloite TA 359, 368, 405, 481, 501, 508/1999 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Viime istunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Rehula ed. Ylä-Monosen kannattamana ehdottanut vastalauseeseen 2 sisältyvän lausumaehdotuksen hyväksymistä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöön sisältyvä lausumaehdotus hyväksytään.

Puhemies: Lopuksi on äänestettävä ed. Rehulan ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Rehulan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 124 jaa- ja 56 ei-ääntä; poissa 19. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys vuodelta 2000 suoritettavaa vakuutetun sairausvakuutusmaksua ja työnantajan sosiaaliturvamaksua koskevaksi lainsäädännöksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 151/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 21/1999 vp
Lakialoite LA 118, 123, 142, 151/1999 vp
Toivomusaloite TA 397, 410—412, 422, 429, 452, 462, 473, 477, 500/1999 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Viime istunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Rehula ed. Ylä-Monosen kannattamana ehdottanut vastalauseeseen 2 sisältyvän lausumaehdotuksen hyväksymistä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi on äänestettävä ed. Rehulan ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Rehulan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 125 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 16. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 78/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 22/1999 vp
Lakialoite LA 51/1999 vp
Toivomusaloite TA 387, 426, 453, 464, 472, 488, 502/1999 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Viime istunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Rehula ed. Ylä-Monosen kannattamana ehdottanut vastalauseeseen sisältyvän lausumaehdotuksen hyväksymistä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi on äänestettävä ed. Rehulan ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Rehulan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 117 jaa- ja 62 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 19. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Kimmo Kiljunen /sd: Arvoisa puhemies! Suuren valiokunnan jäsenille ilmoitetaan, että kello 14 keskeytettyä suuren valiokunnan kokousta jatketaan tänään kello 16 valiokuntahuoneessa.

---

5) Hallituksen esitys laeiksi verontilityslain 12 ja 29 §:n sekä tuloverolain 21 ja 124 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 71/1999 vp
Suuren valiokunnan mietintö SuVM 1/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 26/1999 vp
Lakialoite LA 164, 166/1999 vp

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 5) asia.

6) Hallituksen esitys laiksi verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 149/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 30/1999 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30.

Keskustelu:

[1] **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti muutama sana lakiehdotuksen esittelyksi. Tällä uudella lailla verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta korvattaisiin nykyisiin eri verolakeihin sisältyvät julkisuutta ja salassapitoa sekä tietojen antamista koskevat säännökset. Samalla kertaa kun on nykyisin voimassa olevat säännökset koottu ja uudelleen kirjoitettu, tähän on lisätty myös eräitä muita eduskunnan toivomia tai muista syistä perusteltuja esityksiä. Tärkein näistä on talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämistä koskeva periaatepäätös.

Näiden julkisuuspykälien kokoamisen ohella tähän on otettu muutamia muita korjauksia, jotka perustuvat muun muassa eduskunnan aikaisempiin kannanottoihin tai muihin hyväksyttyihin linjauksiin. Tärkein näistä on talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämistä koskeva periaatepäätös, jonka johdosta verotustietojen antamista eräille viranomaisille ehdotetaan lisättäväksi. Tietojen antamista esitutkintavaiheessa poliisille laajennettaisiin niin, että tämä helpottaisi harmaan talouden torjuntaa ja erilaisten vero- ja talousrikosten selvittämistä.

Toinen muutos, joka lisää verotustietojen julkisuutta, on se, että yritysten tilinpäätöstiedot olisivat tämän jälkeen julkisia myöskin veroviranomaisten kautta. Tällä hetkellähän tilinpäätöstiedot ovat julkisia patentti- ja rekisteriviranomaisten eli kaupparekisterin kautta.

Tämä esitys on ehdotettu tulevaksi voimaan vuoden 2000 alussa, ja tämä on käsitelty valiokunnassa sen johdosta varsin kiireisellä aikataululla. Valiokunta esittää tätä lakiesitystä yksimielisesti hyväksyttäväksi muutamin pienin lähinnä teknisin täsmennyksin. Valiokunta piti myönteisenä sitä, että eduskunnan eri yhteyksissä asiasta esittämät näkökohdat on otettu huomioon eli verotustietojen julkisuus on pidetty suurin piirtein nykyisellä tasolla eikä sitä ole kavennettu. Toiseksi on pidetty erittäin myönteisinä talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämistä edistäviä parannuksia.

Valiokunnan mietintöön sisältyy näiden muutamien tosiaan lähinnä teknisten lainmuutosten ohella kaksi lausumaehdotusta. Näistä ensimmäinen liittyy verotustietojen julkisuuteen ennakkoperintärekisterissä. Yritysten kannalta on ollut koko ajan ongelma se, että ennakkoperintärekisterijärjestelmästä ei ole voinut tarkistaa tietoja esimerkiksi Internetistä tai niitä ei ole voinut luovuttaa massatietona, jolloin yritysten, jotka ovat halunneet tietää esimerkiksi alihankkijoista, onko niitä merkitty ennakkoperintärekisteriin, on täytynyt ihan yksittäisesti selvittää näitä verohallinnosta. Tässä on ollut paljon ongelmia, ja tämä asia tulisi korjaantumaan uuden yritystietolain antamisen myötä. Tästä syystä valiokunta kiirehtii lausumassaan yritystietolain antamista ja sellaisia muutoksia, että ennakkoperintärekisteri saataisiin julkiseksi niin, että sieltä tietojen saaminen olisi aikaisempaa helpompaa.

Samaten valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kun tilinpäätöstietoja tullaan julkistamaan kahden eri viranomaisen kautta eli kaupparekisterin kautta ja toisaalta veroviranomaisten kautta, tämä ei saisi aiheuttaa yrityksille lisää byrokratiaa ja paperityön lisääntymistä, vaan tulisi löytää sellaiset menettelytavat, että esimerkiksi sähköisesti tai elektronisessa muodossa yritykset voisivat luovuttaa tilinpäätöstiedot molemmille viranomaisille yhtäaikaisesti.

Arvoisa puhemies! Tässä lyhyesti mietinnön olennaisin sisältö.

[2] **Kari Uotila /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti omalta osaltani mietintöön liittyen: Kuten valiokunta on todennut, valiokunta on korostanut harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaa. Uudistus, joka lakimuutokseen sisältyy, on hyvin keskeinen. Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa ja erityisesti viranomaisyhteistyössä mukana olevat tahot ovat jo kauan vaatineet, että poliisilla tai jollakin muulla tutkintaviranomaisella pitäisi olla nykyistä paremmat mahdollisuudet saada tietoja verohallinnolta talousrikoksista epäiltyjen tiedoista ennen varsinaisen rikostutkinnan alkua, niin sanotussa rikostiedusteluvaiheessa. Nyt tämä oikeus tällä lakimuutoksella sallitaan, että erityisissä tapauksissa, yksilöidyissä tapauksissa tällaisia tietoja voi poliisiviranomainen verohallinnolta pyytää.

Sekä edellinen hallitus että tämä hallitus ovat ohjelmissaan korostaneet harmaan talouden merkitystä. Jo viime kaudella kaksi erillistä harmaan talouden toimintaohjelmaa toimeenpantiin, ja ne jatkuvat edelleen. Harmaa talous vie noin parikymmentä miljardia, joka on tällainen suuruusluokka-arvio, yhteiskunnan voimavaroja. Ne voimavarat ovat pois tämän hyvinvointiyhteiskunnan rakentamisesta, kehittämisestä, sen palvelujen ja sosiaaliturvan turvaamisesta. Sen vuoksi on tehtävä edelleen kaikki mahdollinen, jotta talousrikollisuutta ja harmaata taloutta saadaan kitketyksi.

Talousrikollisuus on myöskin kilpailua vääristävää. On aivan selvää, että rehellisen yrittäjän on mahdotonta pärjätä kilpailussa sellaisia yrittäjiä vastaan, jotka laiminlyövät velvoitteensa sekä omaa henkilökuntaansa koskien että yhteiskuntaa koskien. Samalla he usein myös laiminlyövät muun muassa työterveyshuollon, työsuojelun jne., eli tällä on hyvin monta ulottuvuutta myös muihin kuin suoriin taloudellisiin seikkoihin. Laajalla harmaalla taloudella ja talousrikollisuudella on myös yhteiskuntamoraalia heikentävä

vaikutus. Tältäkin osin lainsäädäntöä tarvitsee edelleen muokata, jotta mahdollisuudet pimeään työhön, harmaaseen talouteen ja talousrikollisuuteen vähenisivät.

On kuitenkin muistettava, että varmasti 99,9 prosenttia Suomen yrittäjistä on rehellisiä yrittäjiä ja hoitaa velvoitteensa niin kuin asianmukaisesti pitääkin. Juuri heidän kannaltaan on välttämätöntä, että muutkaan eivät istu tulessa niin sanotusti heidän housuillaan vaan kaikki velvoitteensa hoitavat.

Tämän vain halusin, arvoisa puhemies, mietinnön osalta mainita.

3 **Kari Kantalainen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kun verojaostossa käsittelimme hallituksen esitystä koskien verotustietojen julkisuutta, kävimme läpi hyvin laajan skaalan asioita, millä tavalla eri hankkeissa on tältä osin edistytty. Aivan niin kuin ed. Uotila sanoi, harmaan talouden näkökulma on yksi keskeinen asia tämän hallituksen esityksen puitteissa. Eräiden asiantuntijoiden toimesta on arvioitu, että Suomessa harmaan talouden osalta yhteiskunnalle koituu noin 10—20 miljardin menetykset vuositasolla, joka siinä mielessä on hyvin iso summa. Näin ollen on tärkeää, että saamme mahdollisimman kattavasti katsottua, että toiminnot voisivat olla sellaisia, että niissä ei turhia porsaanreikiä näihin asioihin löytyisi.

Arvoisa puhemies! Tässä on muutama keskeinen asia, joka nousi myös esille. Yksi niistä on sähköinen asiointi. Tältä osin valiokunta ja myös verojaosto teki mietintöön oman lausuman. Lausuman puitteissa halutaan kiirehtiä sitä, että yrityksillä olisi mahdollisuus antaa viranomaistahoille toimitettavat tilinpäätösilmoitukset yhdistetyllä tilinpäätösilmoituksella myös sähköisesti. Tätä asiaa meillä on valmisteltu jo useita vuosia. Asia on nyt etenemässä eri tahoilla jopa niin, että meillä on myös kokeilu menossa asian osalta. Ainakin saamiemme tietojen mukaan Verohallitus on aloittanut kokeilun tältä osin esimerkiksi yhteisöjen veroilmoitusten sähköisen vastaanoton osalta.

Tilinpäätösten osalta voisi todeta, että eri työryhmissä on arvioitu, että tilinpäätösten sähköisestä ilmoittamisesta arvioidaan yrityksille syntyvän kustannussäästöjä noin 300—400 miljoonaa markkaa vuodessa. Valtion kustannusten arvioidaan alenevan vastaavasti yhteiseen rekisteriin siirryttäessä 100—150 miljoonaa markkaa vuodessa. Kun Suomi edustaa tietoyhteiskuntanäkökulmaa, on toki tavattoman tärkeää, että tässä mielessä voidaan mahdollisimman joustavasti myös hoitaa tätä yritystoiminnan byrokratiaa.

Oikeastaan kolmas keskeinen havainto asiantuntijakuulemisten osalta on ennakkoperintärekisteriproblematiikka, josta valiokunta teki myös oman lausumansa. Asia on myös varsin tärkeä, koska siltä osin on nähty, että ennakkoperintärekisteritiedot ovat asioita, joiden osalta syntyy tavattomasti turhaa asiointia, turhaa byrokratiaa. Eräs käytännön vaikeus on, aivan niin kuin asiantuntijat kertoivat, että puhelintiedusteet ovat aikaavieviä, ja verohallinto on tässä suhteessa joutunut tavattoman isojen vaikeuksien kanssa tekemisiin puhelinruuhkien puitteissa. Näin ollen on ymmärrettävää, että verotuksen oikeusturvatyöryhmä esitti omassa mietinnössään 1997, että ennakkoperintärekisteristä poistettujen julkaisemisesta tulisi luopua julkaisemisen aiheuttamien leimautumisongelmien vuoksi. Samoin esitettiin, että perintärekisteri säädettäisiin julkiseksi rekisteriksi, josta massaluovutukset ovat mahdollisia. Tähänkin asiaan me halusimme valiokunnassa kiinnittää huomiota ja vauhdittaa asian etenemistä niin, että nämä epäkohdat voitaisiin mahdollisimman pikaisesti korjata.

Tässä mielessä, arvoisa puhemies, koen tyytyväisyydellä sen, että voimme tältä osin mennä eteenpäin aika nopeassakin aikataulussa. Toivon, että hallitus omalta osaltaan ottaisi vakavasti sen lausuman, jota yritystoiminnan edellytysten korjaamiseksi tässä suhteessa on esitetty.

4 **Kalevi Olin /sd:** Arvoisa puhemies! Eduskunta on keskustellut varsin pitkään harmaan talouden poistamisesta. Tämä hallituksen lakiesitys on nyt varsin ripeä esitys ikään kuin keskustelun tuloksena. Muistan, että viime vaalikaudella ed. Kantalaisen ohella edustajat Uotila ja Pohjola varsin voimakkaasti puhuivat asian puolesta. Totean tyydytyksellä, että nyt olemme tämän lakiesityksen kanssa päätösvaiheessa.

Valtion verotulokertymän kokoamisen tulee tapahtua tasapuolisesti. Jokaiselta elinkeinotoimintaa harjoittavalta pitää kertyä ne kulut, jotka yhteiskunta, valtio, katsoo tarpeellisiksi. Samalla haluan todeta, että mikäli jotkut jättävät vastuitaan hoitamatta, ne kasautuvat toisille suurempina. Tällä tavoin voidaan tämän lakiesityksen hy-

väksymisen jälkeen myös verotuksen kohdentumista tasata.

Pidän hyvänä myös sitä, että nyt kootaan yhteen lakiin tietojen julkisuutta koskevat asiat.

[5] **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Eduskuntaa on viime päivien aikana pyöritellyt 250 miljoonaa markkaa budjetin tasausta. Tässä liikutaan harmaan talouden puolella vuositasolla 20 000 miljoonan markan suuruisessa verotulojäämässä, joka menee aivan muihin taskuihin kuin niihin, joihin se kuuluisi verolainsäädännön mukaan. Tässä katsannossa asiat ovat aika huteralla pohjalla suomalaisessa yhteiskunnassa. On hyvä, että tällä lainsäädännöllä edes pieniä askeleita otetaan oikeaan suuntaan.

Minä toivoisin hartaasti, arvoisa puhemies, että löytyisi jokin sellainen ryhtiliike, että edes puolet tästä harmaisiin taskuihin menevästä rahasta saataisiin valtion kukkaroon, ilman että yrittäjiä psyykkisen trauman asteelle sillä saatettaisiin. Se olisi äärimmäisen suuri voitto tälle eduskunnalle ja Suomen tulevaisuudelle. Tässä suhteessa, kun veroministeri täällä viuhahti äsken, hänen olisi ollut syytä kuunnella tämä keskustelu loppuun saakka.

[6] **Kari Myllyniemi /kesk:** Arvoisa puhemies! En tiedä, taitaa olla viides vuosi, kun minä olen puhunut näistä saman tyyppisistä asioista myös eduskunnassa. Olen aina ihmetellyt sitä, että eri viranomaiset keräävät paljon tietoja tietokoneille. Sitten on lakeja tehty sen mukaan, että tietoja eivät voi käyttää viranomaiset keskenään. Nyt on ainakin viisi, kuusi kertaa lyhyen ajan kuluessa jouduttu muuttamaan lakeja, jotta eri viranomaiset voisivat tehdä työtä paremmin keskenään eikä näitä pidettäisi niin salaisina asioina.

Edelleenkin tänne on kyllä jäänyt lausumia siitä, että verohallinto voi antaa, saa antaa tietoja. Kirjoitustavalla ilmeisesti kuitenkin tarkoitetaan sitä, että niitä on annettava. Olisi voinut kyllä hyvin yksinkertaisesti kirjoittaa sinne, että silloin kun asianomaiset viranomaiset, poliisi-, syyttäjä- tai ulosottoviranomaiset, pyytävät niitä, ne on annettava ehdottomasti, eikä mitään ehtomuotoja olisi ollut tarpeen siinä käyttää. Uskon, että veroviranomaiset ymmärtävät myös, mitä eduskunta on tarkoittanut, ja menettelevät sen mukaisesti.

[7] **Kari Uotila /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Pienenä täydennyksenä vielä, että ei ole tietenkään tarkoitus, että tietojensaantimahdollisuuksia lisäämällä tai tarkastustoimintaa lisäämällä sinällään millään tavalla vaikeutettaisiin yrittäjien asemaa. Kysymys on ennen kaikkea ennalta ehkäisevästä toiminnasta. Rohkenen väittää, että verokertymät ovat kuitenkin aika hyvää luokkaa, ne ovat kehittyneet positiivisesti. Osa tästä on varmasti seurausta siitä, että harmaan talouden torjuntaan on kiinnitetty viime vuosina huomiota ja ennalta ehkäisevän vaikutuksen kautta moni yrittäjä on myös asianmukaisesti ryhtynyt asiansa hoitamaan päinvastoin kuin aikaisemmin. Kaikessa tässä torjunnassa pitää muistaa, että on ensisijaista, että tehdään järjestelmiä ja muutoksia, joilla ennalta ehkäistään talousrikollisuutta ja harmaata taloutta ja myös hyötyä pystytään entistä tehokkaammin keräämään yhteiskunnalle takaisin niiden osalta, jotka lavealle tielle joutuvat ja rikoksia tekevät.

[8] **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ongelmallisin kohta esityksessä liittyy mielestäni tilinpäätöstietojen julkisuuteen. Mehän tiedämme, että yritysbyrokratia on tänään mittava Suomessa. Tilinpäätöstietojen julkisuutta koskeva esitys tulee voimaan vasta 2002. Verojaostossa käytiin Suomen Yrittäjien asiantuntijalausunnon pohjalta keskustelua siitä, eikö olisi ollut järkevää poistaa tämä kohta laista. Vasta sitten kun tämä olisi ajankohtaista vuonna 2002, olisi säädetty verottajan tilinpäätöstietojen julkisuudesta. Nythän tänä päivänä yrittäjät hyvin laajasti toimittavat tilinpäätöstiedot kaupparekisteriin. Olisi hyvä, jos voitaisiin noudattaa yhden luukun periaatetta. Tähän ei nyt kuitenkaan lakitekstissä mennä, mutta mielestäni on syytä evästää tässäkin yhteydessä siten, että kaikin keinoin pitää välttää tarpeetonta byrokratiaa ja julkisuutta sekä että kaupparekisteriviranomaisen pitäisi olla se pääviranomainen, joka huolehtii tilinpäätöstietojen julkisuudesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laiksi sähköisestä asioinnista hallinnossa

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 153/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 10/1999 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelu:

[1] **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Ensimmäisessä käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi sähköisestä asioinnista hallinnossa ja sitä koskeva hallintovaliokunnan mietintö.

Tässä asiassa Suomi on, niin kuin meille hyvin sopiikin, etenemässä etulinjassa. Hallinnon sähköistä asiointia koskevia menettelylainsäädäntöhankkeita on toki vireillä monissa muissakin maissa, mutta lainsäädännön osalta olemme pisimmällä. Nyt käsittelyssä oleva laki täydentää sitä lainsäädäntöä, jota jo aiemmin on muun muassa Väestörekisterikeskuksen asemaa varmennepalveluita hoitavana viranomaisena samoin kuin henkilökorttia ja sähköistä henkilökorttia koskevien lakiehdotusten osalta eduskunnassa säädetty.

Valiokunta tähdentää, että käsittelyssä oleva hallituksen esitys on välttämätön jatko edellä olevalle lainsäädännölle eli seuraava vaihe. Nyt syntyvä säännöskokonaisuus mahdollistaa valiokunnan mielestä hallinnossa tapahtuvan sähköisen asioinnin käytännön sovellutusten asianmukaisen kehittämisen ja toteuttamisen nykyaikaisen, kehittyneen tietoyhteiskunnan vaatimusten mukaisesti.

Esityksen tavoitteena on nopeuttaa hallintoasioiden käsittelyä viranomaisten taholla. Toisaalta tavoitteena on lisätä hallintoasioiden käsittelyn tietoturvallisuutta ja kolmantena tarjota hallinnolle ja asiakkaille tällä tavoin mahdollisuus vuorovaikutukseen edistämällä teknisiä tiedonvälityskanavia.

On arvioitavissa, että tällä lainsäädäntökokonaisuudella, johon siis nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus liittyy tärkeänä osana, voidaan parhaimmillaan parantaa myös syrjäseuduilla asuvien asiointimahdollisuutta edellyttäen, että käytettävissä on joko kotona tai esimerkiksi kirjastossa tarvittavat tekniset välineet.

Arvoisa puhemies! Tavoitteisiin lakiehdotuksessa pyritään sääntelemällä kolmea asiaryhmää.

Ensinnäkin tärkeää on säädellä sähköisen allekirjoituksen edellyttämää varmentamistoimintaa ja erityisesti varmentamistoiminnassa käytetyn varmenteen tietosisältöä sekä varmennepalvelun tarjoajan, siis varmentajan, velvollisuuksia ja vastuita.

Toisena tärkeänä asiakokonaisuutena on ratkaista ne sähköiseen hallintoasiaan liittyvät menettelykysymykset, joita muun muassa omakätisen allekirjoituksen toteuttaminen sähköisenä allekirjoituksena edellyttää. Samoin tärkeitä ovat asiakirjan saapumisajankohdasta viranomaiseen ja siihen liittyvästä asiakirjahallinnosta seuraavat kysymykset.

Kolmantena säänneltävänä asiakokonaisuutena ovat sähköisen asioinnin viranomaisten tietohallinnolle asettamat keskeiset vaatimukset ja velvoitteet. Pyrkimyksenä on luoda mahdollisimman käyttökelpoiset asiointiyhteydet ja huolehtia myös tietoturvallisuuden riittävästä tasosta.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunnan käsitellessä hallituksen esitystä EU:n teleministerineuvosto hyväksyi marraskuun viimeisenä päivänä direktiivin, joka koskee sähköisiä allekirjoituksia. Kyse on eräänlaisista vähimmäissäännöksistä eli puitteista. Tämä direktiivi sitoo Suomea jo ennen kansallista implementointia siis niin sanotun lojaliteettiperiaatteen perusteella.

Hallintovaliokunta on arvioinut ja asiantuntijakuulemisen pohjalta valmistellut asiaa niin, että näkemyksemme mukaan ristiriitaa direktiivin ja käsiteltävänä olevan asian välillä ei pitäisi olla. Hallintovaliokunta toteaakin yhteenvetona, että estettä lakiehdotuksen hyväksymiselle ja pikaiselle voimaan saattamiselle ei nähdäksemme ole. Toki oli ja on tiedossa, että muutostarpeita käsiteltävänä olevaan lakiehdotukseen tulee ja ilmeisesti niitä tulee ainakin siinä yhteydessä, kun tätä direktiiviä nyt käydään läpi ja sen implementointi Suomen kansallisen lainsäädännön osalta toteutetaan.

Varmentamistoiminnassa noudatettava menettely keskustelutti paljon. Siihen liittyy myös kilpailullisia näkökohtia. Hallintovaliokunta katsoo, että nyt esillä olevan lakiehdotuksen varmentamistoimintaan liittyy myös hallitusmuodon 16 §:n mukaisin tavoin kysymys henkilön oikeudesta tai edusta, ja näin ollen on tärkeää, että kiinnitetään eri tavoin huomiota sekä varmenta-

jan toimintaan että niihin vaikutuksiin, joita tällä toiminnalla on henkilön eli varmenteen haltijan oikeusasemaan.

Lakiehdotuksessa tarkoitetut varmenteet voidaan tämän lain perusteella hyväksyä ilman viranomaisharkintamahdollisuutta, eli tältä osin valiokunta on tehnyt myös pykälämuutoksen ja muutamilta muilta kohdin täsmentänyt yksityiskohdiltaan lakiehdotusta.

Valiokunta katsoo, että on tarpeen saattaa tämä lakiehdotus mahdollisimman pian voimaan niin, että se olisi käytettävissä jo vuoden 2000 alusta lukien. Olemme saaneet valiokunnalle selvityksen, että oikeusministeriössä ollaan valmistelemassa lakiehdotusta, joka koskee tuomioistuimessa tapahtuvaa sähköistä asiointia. Tämä lakiehdotus annettaneen eduskunnalle vuoden 2000 aikana.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on tähän lakiehdotukseen liittänyt kaksi lausumaehdotusta, joissa haluamme korostaa sitä, että eduskunta saa riittävän tiedon koskien tämän direktiivin kansallista implementointia ja että siinä yhteydessä annettaisiin eduskunnalle erillinen hallituksen esitys käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen muuttamisesta niiltä osin kuin nyt tämä direktiivi edellyttää.

Toisena lausumaehdotuksena hallintovaliokunta on edellyttänyt hallituksen huolehtivan siitä, että eduskunnalle annetaan erillisen valmistelun pohjalta lakiehdotus, joka koskee julkisella sektorilla toimivien varmennepalvelujen tarjoajien akkreditointi- ja valvontajärjestelmän luomista nyt esillä olevaa lainsäädäntöä tehokkaampana ja tarkemmin säänneltynä.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta on ollut tässä mietinnössä yksimielinen.

[2] **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi hallinnon sähköistä asiointia koskeva laki. Sähköinen asiointi merkitsee nimenomaan vaihtoehtoa perinteiselle asioinnille.

Edellä kuultiin hallintovaliokunnan puheenjohtajan puheenvuorossa, että tässä esityksessä on hyvin keskeistä sähköisen asioinnin allekirjoitus ja siihen liittyvä varmennus, tietohallinnon velvoitteet eri viranomaistahoille. Oikeastaan nostaisin kolmantena hyvin tärkeänä näkökulmana, joka liittyy tähän lakiesitykseen, sähköisen henkilökortin, joka nimenomaan kansalaisen näkökulmasta on erittäin olennainen. Siksi, arvoisa rouva puhemies, muutaman näkökohdan haluan nostaa esille, että ei kävisi niin, että tästä suomalaisesta tietoyhteiskunnasta tulee yritysten ja hallinnon tietoyhteiskunta, vaan varmistetaan myös se, että tavallinen kansalaisnäkökulma nousee riittävän vahvasti esille.

Minusta tätä lakia säädettäessä me elämme sellaista vaihetta meidän tietoyhteiskuntakehityksessämme, jossa olisi perusteltua käydä keskustelua enemmän siitä, miten me tarjoamme kansalaisille yhdenvertaiset mahdollisuudet olla mukana tietoyhteiskuntakehityksessä ja millä tavalla me luomme edellytykset sille, että tavalliset kansalaiset pääsevät tähän käytäntöön mukaan myös hallinnon uusien vaihtoehtoisten mahdollisuuksien näkökulmasta.

Meillä on varmasti hyvin monilla hallinnon alueilla jo hyvin pitkälle kehittyneet tietojärjestelmät, ja tämä omalta osaltaan on luomassa jopa sitä lähtökohtaa, että myös maaseutualueilla palvelut parhaimmillaan tulevat sähköisten palveluiden kautta jopa paremmin saataville kuin perinteisten käytäntöjen myötä. Mutta nyt tässä tilanteessa eri kansalaisryhmien väliset erot tietoyhteiskunta- ja sähköisten palvelujen käytön osalta ovat liian suuret. Nimittäin meillä Suomessa on vakiintunut, rohkenen sanoa näin, se ajattelu, että ainoastaan markkinaehtoisesti me viemme eteenpäin myös tätä tietoyhteiskuntainfrastruktuuria. Naapurimaassa Ruotsissa on käyty ehkä monipuolisempaa keskustelua kuin meillä Suomessa, ja muutama viikko sitten Ruotsin teollisuusministeriö uutisoi suunnitelmasta rakentaa maahan laajakaistaverkko tietoliikenteen kustannusten ja nopeuden parantamiseksi. Nimittäin käyttäjäkustannukset ja niiden alentaminen on aivan olennainen kysymys, jotta tämänkin esillä olevan lainsäädännön hyödyt tulevat koskettamaan myös tavallisia kansalaisia.

Tällä tavalla Ruotsi ja ruotsalaiset haluavat taata kaikille kansalaisilleen tasavertaiset mahdollisuudet käyttää laajakaistapalveluita. Tämä ajatus on varmasti ennestään tuttu meille suomalaisillekin, mutta valitettavasti meidän suomalaisesta näkökulmastamme tämä on jo valmiiksi torjuttu. Minusta tämä edellyttää monipuolisempaa keskustelua. Nimittäin kustannukset tässä ruotsalaisessa selvityksessä ovat aivan ratkaisevasti alentuneet muutaman vuoden takaisesta selvityksestä. Ne ovat painuneet jopa neljäskymmenesosaan siitä, mitä ne olivat vielä muutama vuosi sitten, eli noin 1,5 miljardiin markkaan laske-

neet kustannukset antavat aiheen miettiä, kuinka merkittävän kilpailuedun kohtuuhintainen ja nopea Internet-yhteys tulee ruotsalaisille tulevaisuudessa antamaan.

Joudun kysymään, olemmeko tässäkin asiassa liiaksi suomalaisina kiinnittyneitä edistystä jopa hidastavaan ajatteluun, aina valmiita hyväksymään hyvinvointivaltion passivoivat kustannukset ja suoraan torjumaan mahdollisuuksia avaavat aktivoivat kustannukset. Valtiollisen laajakaistaverkon rakentamisessa ei ole kysymys siis pelkästään hyvinvointiajattelusta, sillä kansalaisten mahdollisuudella käyttää muuallakin kuin työpaikoilla nopeita Internet-yhteyksiä on vaikutuksensa monella tavalla kansalliseen kilpailukykyyn. Tässä korostan yhteyttä sähköiseen asiointiin. Käykö niin, että kansalaisten käyttömahdollisuus rajautuu hallinnon yksiköihin ja työpaikkoihin, vai mahdollistetaanko se todellinen hyöty, että kansalaiset voivat kotoa käsin hyödyntää näitä palveluita? Muutamat kansainväliset asiantuntijat ovat jopa tarttuneet siihen, että erääksi keskeiseksi tekijäksi kuluttajille suunnattujen palvelujen yleistymisessä nousevat kiinteästi hinnoitellut ja nopeat Internet-yhteydet.

Arvoisa puhemies! Tämän vuoksi minusta, kun me keskustelemme tietoyhteiskuntaan liittyvistä asioista, meidän on syytä kansallisen kilpailukyvyn kannalta kiinnittää huomiota siihen, miten paikallisverkkojen nykyiset kustannukset saadaan alemmiksi ja millä tavalla me tämän käyttömahdollisuuden luomme jokaiselle suomalaiselle. Kun tämän etumatkan osittain ruotsalaiset ja USA:laiset ovat hankkineet, olisi kuitenkin meidänkin aika panostaa kuluttajien Internetkäyttömahdollisuuksien kehittämiseen, nimenomaan ehdottomana painopisteenä hyötykäyttö. Jälleen kytken mukaan asiointinäkökulman. Olemme ehkä liiaksikin alistuneet siihen yleiseen ajatteluun, että Internetin käyttö on vain viihdettä. Jos ajattelen sitä, että me todella hajautamme asiointipalvelua ja palvelujen käyttömahdollisuutta, tässä jos missä meillä olisi suomalaisina todellinen tietoyhteiskuntakehityksen edelläkävijän rooli ja mahdollisuus, kun siirtäisimme painopistettä nimenomaan hyötykäyttöön.

Jos kansalaisille ei voida tarjota laadukkaita yhteyksiä kilpailua edistämällä, on syytä harkita myös Ruotsissa vuoden vaihteessa päätettäväksi tulevaa mallia. Tilanne vaatii nopeita ratkaisuja meiltä suomalaisiltakin. Kysymys on pidemmällä tähtäimellä kansallisen osaamispääoman luomisesta. Valtion panostus tietoliikenneyhteyksiin vaatii kuitenkin kilpailun ja valtiollisen omistuksen periaatteellisen ongelman ratkaisemista ja sen syvällistä arviointia, mikä on viime kädessä Suomen kaltaisessa laajassa ja väestöltään vähäväkisessä maassa sekä kansalaisten että koko kansakunnan etu.

Arvoisa puhemies! Joka tapauksessa on hyvä asia, että otamme tämän lain kautta selvän edistysaskeleen ja luomme lainsäädännölliset puitteet vaihtoehtoisen, sähköisen asioinnin edistymiselle.

[3] **Kalevi Olin /sd:** Arvoisa puhemies! Tämä nyt käsitteillä oleva laki on hallintohistoriamme kannalta ehkä yksi kiinnostavimpia, voi olla jopa merkittävimpiäkin, vaikka tähän johtopäätökseen ei ehkä ihan ensi silmäyksellä ole tultavissa, koska tässä nyt oikeastaan keskustellaan hallinnon tuhatvuotisesta toiminnasta ja siitä muutoksesta, joka on liittynyt ikuiseen yhtäältä demokratian ja viranomaishallinnon sekä toisaalta kansalaisen väliseen kanssakäymiseen ja tähän liittyvään kuiluun. Yleensä hallinto on käsitetty varsin etäiseksi suhteessa kansalaiseen johtuen siitä, että hallinto on näiden vuosisatojen aikana ikään kuin muotoutunut omaksi saarekkeekseen ja usein myös unohtanut alkuperäisen tarkoituksensa.

Niinpä pidän tätä muutosta, niin paljon kuin tietoteknologiaa kannatan ja sen eteen olen toiminutkin ja toimin jatkossa, historiallisesti merkittävänä. Laissa todetaan, että asiakkaille ei anneta subjektiivista oikeutta sähköiseen tiedonsiirtomenettelyyn, ja se on mielestäni hyvä. Tämän lain puitteissa silloin, kun viranomaisella on riittävät edellytykset, välineistö ja tietotaito toimia, nämä palvelut annetaan ikään kuin yleisön käyttöön sähköisesti lähestyttäviksi.

Kuten täällä on todettu, asiaan liittyy useita oikeusturvakysymyksiä, eikä vähäisin niistä ole suinkaan se, millä tavalla sähköinen viestintä ja viesti varmennetaan. Tässäkin suhteessa pidän tätä historiallisena muutoksena. Aikana, jolloin kansalaiset eivät osanneet kirjoittaa eivätkä lukea, he varmensivat puumerkillä tai sormen painalluksella sen, että asioitiin kyseisen henkilön kanssa. Nyt siis siirrymme ajassa käsikirjoituksen, persoonallisen, kulturellisen käsikirjoituksen ajasta sähköisen teknologian aikaan. Onko käsikirjoitus, allekirjoitus vai sormen painallus ikään kuin tuntomerkkinä, se jää nähtäväksem-

me. Kuitenkin mielelläni painottaisin sitä, että näissä uudistuksissa lakien valmistelun osalta myös kulttuurimerkityksiin kiinnitetään huomiota.

En myöskään, arvoisa puhemies, havainnut, että lain yhteydessä olisi seikkaperäisempiä taloudellisia vaikutuksia pyritty arvioimaan, mistä taas osaltani teen sen johtopäätöksen, että näin merkittävien muutosten yhteydessä, kun tätä syvällisesti mietitään, olisi varmasti viisasta edetä kokeilujen ja kokeiluihin liittyvien seurantajärjestelmien kautta. Kuitenkin kaikesta tästä huolimatta pidän tärkeänä, että mahdollisuus sähköiseen asiointiin nyt avataan. Kysyn edelleen, missä määrin tämä asiointi vähentää perinteistä asiointia. Sen ei tulisi vähentää sitä ainakaan niissä osissa maata, joissa asuu sellaista väestöryhmää, jolla ei ole mahdollisuuksia tietoteknologiseen kanssakäymiseen.

Oikeusturvaongelma on myös siinä, kuka avaa kenenkin sähköisen viestin. Voiko sen avata henkilö, joka omistaa koneen, vai se, jolla on sähköinen asiointitunnus? Tältä osin arvioisin, että vain sähköisen tunnuksen omaava voi avata hänelle kulkevan postin mennen tullen, siis tulevan tai lähtevän postin. Tältä osin on kysymys mielestäni myös kotirauha-asiasta, jota pitää pohtia myös rikosmielessä. Sellaiset rikokset, joiden seuraamuksena on vähintään neljän vuoden rangaistusmahdollisuus, ovat juuri niitä rajoja, joiden ylittymisen jälkeen vasta voidaan miettiä, kuka voi avata toisen sähköisen postin asianomaisen vastustuksesta huolimatta.

Edelleen, arvoisa puhemies, kun peräänkuulutan seurantaa ja kokeilua asiointiin, peräänkuulutan myös sitä, miten sähköinen hallinnointi muuttaa kansalaisten totuttuja tapoja, käyttäytymistä ja sitä kautta kulttuuria, hallinnon ja kansalaisten yhteyttä. Kun viittasin taloudellisiin selvityksiin, tarkoitin sitä, että nykyteknologia laitteineen vanhentuu tavattoman nopeasti. Se tavallaan myös voi erkaannuttaa käyttäjänsä. Nämä ovat lähinnä havaintoja, joita haluan liittää lakiesityksen käsittelypöytäkirjoihin, vaikka tuen ja kannatan lakia ja sen etenemistä vahvasti.

[4] **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Keskustelussa on tullut esille tärkeitä näkökohtia. Oikeusturva-asia on hyvin keskeinen, samoin yleensäkin asiointia ja sähköistä asiointia kehitettäessä myös se, että kansalaiset ovat jatkossakin mahdollisimman tasavertaisessa asemassa ja että yhteiskunta luo edellytykset kaikille pysyä mukana. Se on välttämätöntä tietoyhteiskunnan tasapuolisessa ja oikeudenmukaisessa kehittämisessä.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta kiinnitti mietinnössään huomiota useisiin sellaisiin lainsäädännön kohtiin, jotka edellyttävät jatkotyössä tarkentamista. Eräs sellainen on varmennerekisterin tietojen arkistointi. Asiantuntijakuulemisessa meille kävi hyvin selväksi, että tämän lain mukainen pysyvä tietojen säilyttäminen on mahdottomuus. Siitä syystä on välttämätöntä, että arkistointivelvoitteet harkitaan uudestaan. Ja jatkossa, kun lakiehdotusta tarkennetaan ja muutetaan, kenties useilta muiltakin kohdin, kunhan direktiiviehdotus implementoidaan Suomeen, siinä yhteydessä tehdään tarpeelliset muutokset.

Samalla on syytä ed. Olinin esille nostamat asiat myös tarkentaa niin, että oikeusturva-asiat on mahdollisimman hyvin laissa säännelty ja että ne myös käytännössä toimivat.

[5] **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä asia on näköjään tullut nopeammin käsittelyyn tänään iltapäivällä kuin olin kuvitellut. Näin ollen en ole päässyt seuraamaan keskustelua kokonaisuudessaan. Tässä vähän hengästyneenä haluan vain sellaiset saatesanat omalta osaltani lausua, että tällaiseen lainsäädäntöön liittyy aina tietosuojariskejä. Tietosuojakysymykset ovat tietenkin sellaisia, jotka täytyy ei vain yhden kerran tai kaksi kertaa vaan monta monta kertaa tilkitä ja tarkistaa, jotta tällaisen lainsäädännön kautta ei otettaisi askeleita siihen yhteiskuntaan, jota tavataan kutsua isoveli valvoo -yhteiskunnaksi. Minusta tämä lainsäädäntö on merkki kehityksestä. Mutta jotta kehitys olisi todellakin hyvää kehitystä, se edellyttää hyvin monen varauman tekemistä juuri tietosuojamielessä.

[6] **Kalevi Olin /sd:** Arvoisa puhemies! Pidin tervetulleena hallintovaliokunnan puheenjohtajan ed. Väistön kommentteja juuri oikeusturvanäkökulman tärkeydestä sekä myös arkistointiin liittyvistä näkökulmista. Toisaalta näkisin mielelläni, että Suomessa keskusteltaisiin julkisesti enemmän tietoteknologian mahdollisuuksista ja käyttöönotosta, koska koko ajan on kysyttävä, millä mandaatilla, kenen valtuutuksella tämä kaikki tapahtuu. Siltä osin ed. Kekkosen tuoma näkökulma kontrolliyhteiskunnan mahdollisuu-

desta on myöskin varteenotettava tässä keskustelussa, koska nimenomaan sähköinen asiointi ja sähköinen teknologia informaatioteknologian osana mahdollistaa oikeastaan kaikkien rekisteröitävien asioiden paikallistamisen, olivat ne sitten missä päin maailmaa tahansa esitettyjä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys laiksi maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 105/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 15/1999 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15.

Keskustelu:

[1] **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Kun on kysymyksessä maaseutuelinkeinojen rahoituslaki, niin luulisi, että on aika kirkasta meille itse kullekin, mikä se maaseutu on ja mitkä sen elinkeinot ovat. Mutta kun olemme mukana tässä yhteisössä, joka pitää päämajaansa tuolla Brysselissä, niin ei se aina näytäkään niin kauhean selvää olevan, että me ymmärrämme elinkeinon ja elinkeinorakenteet samalla tavalla.

Arvoisa puhemies! Tämä kirkastui meille harvinaisen hyvin, kun tätä hallituksen esitystä käsiteltiin valiokunnassa. Nimittäin vaadittaisiin täällä aivan äärimmäistä ammattitaitoa tajuta, mitä on jätetty hallituksen esityksestä pois suhteessa siihen edelliseen, voimassa olevaan lakiin. Tässäkään tapauksessa ei olisi voinut kuvitellakaan, että eräs yksityiskohta on teknisesti ja myöskin asiallisesti jätetty täältä pois, jollen olisi sattunut erääseen juhlaesitelmätilaisuuteen, jossa esitelmöitsevä henkilö kiinnitti huomiota siihen, että eduskunnan käsittelyssä on sellainen hallituksen esitys, jolla pudotetaan ammattimainen sivutoiminen sisävesikalastus kokonaan pois siitä maaseutuelinkeinokirjosta, jolla luodaan maatalouden yhteyteen nykyisellään se varsin olennainen kokonaisuus, että monesta eri lähteestä joudut keräämään sen elantotulosi niin, että pesueesi sillä elätät.

No, tämän mukaan ottaminen sitten tähän tuntui äärimmäisen helpolta ja selvältä, että se on varmaan lipsahdus, että se on sieltä luiskahtanut pois. Mutta sitten paljastui, ettei kyseessä ollutkaan mikään lapsus linguae, vaan kysymys oli aivan tarkoituksellisesta pyrkimyksestä siihen, että sisävesipuolellakin mentäisiin käytännöllisesti katsoen päätoimisen kalastajuuden järjestelmään, joka jo kalastajien kannalta on ajatuksellisesti lähes mahdoton asia lukuun ottamatta muutamaa poikkeuksellista tapausta, jotka koskevat siis lähinnä Suur-Saimaata ja Päijännettä ja jotakin muuta, Puruvettä, jossa nyt on tämmöinen vaihtoehto mahdollinen. Sitten pitkän saikkinoinnin jälkeen, jolloin ministeriössä käytettiin n+1 päivää vastakirjoitusten tekemiseen, kuitenkin 5 §:ään ilmestyi uusi 7 momentti, joka nyt mietinnössä yksimielisesti kirjattuna kuuluu näin: "Tässä laissa tarkoitettua tukea voidaan lain muiden säännösten estämättä myöntää sellaiselle maatalousyrittäjien eläkelaissa - - tarkoitetulla tavalla vakuutetulle maaseutuyrittäjälle, joka harjoittaa maatilatalouden ohella sivutoimista sisävesikalastusta."

Kuulostaa äärimmäisen järkevältä ja tarpeelliselta, ja minä pidän erinomaisen hyvänä asiana sitä, että tämä kirjaus nyt täällä on, koska kysymyshän on nimenomaan nytkin, kun tämä artikla 141 -problematiikka on päivän puheenaiheena, yhä enemmän siitä, että maaseutuyrittäjä, maatilan omistaja, tuottaja pystyy täydentämään sitä tulopohjaansa niillä paikallisilla mahdollisuuksilla, joita hänen kotiseudullaan on. Tässä katsannossa minusta valiokunta osoittautui jämäkäksi ja ymmärtäväksi, kun se otti tämän lisäyksen tähän mietintöön. Muutoin asia oli lähinnä teknokraattinen.

[2] **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Maaseutuelinkeinojen rahoituslain muutos pitää sisällään ihan hyvät peruslähtökohdat ja periaatteet, mutta kuten keskustan vastalauseessa todetaan, tähän liittyy yksi epäkohta, ja se on tämä lainan korko. Ministeriön alkuperäinen esitys lähti prosentin korosta, ja nyt tavallaan lakiesitys päätyy 2 prosentin korkoon. Tämä on hyvin merkittävä asia tilanteessa, jossa kaikkineen maatalouden kustannukset ovat nousseet hyvin voimakkaasti, ja sen vuosi on tärkeää, että tämä otetaan huomioon lain lopullisessa käsittelyssä.

[3] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnassa käytiin kovaa keskustelua muun muassa edellisestä asiasta elikkä ed. Karjulan toteamasta koron määrästä. Siinähän keskusta esitti 1:tä prosenttia koroksi. Minusta sen verran pitää kyllä olla kanttia ja pitää se linja, jonka valiokuntakin piti, että 2 prosenttiakin on jo sinällään matala. Ihmettelenkin, miksi keskustan edustajat sillä tavalla esittävät kuin esittivät ja jopa äänestettiin. Jos miettii muita kansalaisia koron suhteen, niin kukaan ei saa 2 prosentilla lainaa missään tapauksessa.

Mutta sitten koko laista ja siitä, mitä ed. Pulliainen totesi kalastuksen osalta. Siitä voidaan olla hyvillään, että sellainen muutos tänne saatiin, koska alkuperäisessä esityksessä olisi kokonaan poistettu maaseutuelinkeinojen rahoituslain puolelta kalastuselinkeinon tukeminen. Nyt siinä päästiin suhtkoht mukavaan yhteisymmärrykseen, että tällainen on myös uudessa maaseutuelinkeinojen rahoitusasiassa mahdollinen. Kun asiantuntijalausuntoja luki, voi todeta, että se määrä, joka yltää tämän piiriin, on muutama kymmen kalastajaa, jotka tällä hetkellä ovat todennäköisesti kelpoisia tähän, koska siihen edellytetään MYEL-vakuutus ja se tavallaan rajaa pois jo kaikki muut siitä. Oikeastaan tarkoituskin on ollut näin päin, että tämä korjaa sen puolen, joka nyt on ollut aukkona siinä.

Kyllä se sillä tavalla on, niin kuin ed. Pulliainen totesi, että maaseudulla tarvitaan monia murusia, mistä se leipä kasataan. Sen takia tämä kalastuspuoli on yksi, jonka pitää olla mukana.

[4] **Kari Rajamäki /sd:** Arvoisa puhemies! Aivan oikein ed. Pulliainen toi esille asian merkityksen laajemminkin nykyisessä maatalouden murrostilanteessa ja maaseutumme, sanotaan suoraan, rakenteiden osalta hyvin ratkaisevassa vaiheessa. Artikla 141, jota Suomen hallitus pyrkii komission virkamieskunnan vastustuksesta huolimatta viemään eteenpäin, on hyvin keskeinen. Mutta kaiken kaikkiaan sellaiset toimenpiteet, jotka vahvistavat nimenomaan maatalouden monialaisuutta ja monituloisuutta normaalin maatalouspoliittisen tukiratkaisun rinnalla, ovat nyt entistä keskeisimpiä.

Maaseutupoliittinen poikkihallinnollinen tarkastelu yleensäkin maaseudun elinvoimaisuuden osalta on nyt erittäin keskeistä. Tämä koskee tietysti normaalin koulutus- ja palveluvarustuksen, postin peruspalvelujärjestelmien, myöskin tietysti sosiaalisen turvaverkon ja palvelujärjestelmien ylläpitoa, aina myös siihen saakka, että alempiasteinen tieverkosto tukee myös alkutuotannon ja maaseudun ja esimerkiksi myös metsäteollisuuden raaka-ainekuljetuksia. Tältä osin kysymys on hyvin laajasta kokonaisuudesta, mikä tulee muistaa.

Tulopohjan monialaisuus ja monituloisuuden varmistaminen on hyvin keskeistä. Tässä mielessä sisävesikalastuksenkin noteeraaminen Suomen kaltaisessa maassa on ihan perusteltua. On vain tärkeä tietysti välttää, että siinä ei järjestetä Inarinjärven troolauksen kaltaisia tuhojärjestelmiä, jotka tuhoavat Itä-Suomen pyrkimykset, Lakelandia ynnä muu matkailun kehittäminen, mikä liittyy virkistyskalastukseenkin. Kyse täytyy olla pienimuotoisesta maatalousyrittäjän tuloja vahvistavasta järjestelystä pelkästään.

Tältä osin oli hyvin keskeistä valiokunnan tekemä lakiehdotuksen 3 § uuden 2 momentin säätäminen, jossa maaseutuyritykseen voidaan myös rinnastaa sellainen yritys, joka toimii palvelujen tai tuotteiden jalostus-, jakelu- tai myyntiketjun osana. Samalla kuitenkin tarkoituksena on valtioneuvoston asetusteitse enimmäiskoko rajata näiden ketjuyritysten osalta viiteen henkilöön.

Kaiken kaikkiaan tämä tulee tukemaan muun muassa Itä-Suomen osalta Agenda 2000:n tavoite 1:n tukijärjestelmiä. Tärkeätä on tietysti myös siltä osin korostaa kytkentää maatalouteen. Tältä osin, valitettavasti vain äänestämällä sosialidemokraattien esityksestä, valiokunta korosti lakiehdotuksen yhteyttä maaseudun asuttuna pitämiseen. Tästä syystä valiokunta pitää tärkeänä, että tukipolitiikkaa sovellettaessa etusija annetaan niille maatalousyrittäjille, jotka asuvat tilalla tai sen välittömässä läheisyydessä, ja niille, joiden työn sitovuus on suurinta.

Meidän mielestämme laajemminkin pitäisi tajuta se, että niukkojen voimavarojen vallitessa tukien vaikuttavuus, läpivalaistavuus ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus kuuluvat ei pelkästään sosiaalipoliittiseen tarkasteluun, vaan myös maatalouspolitiikkaan. Nimenomaan se työvaltaisuus, sitovuudessaan vaativa, stressiä ja henkistä ahdistustakin monille nuorille kotieläintuottajille, maidontuottajille aiheuttava työmäärä ja työsidonnaisuus täytyy myös ottaa huomioon. Ei voi olla oikein, että heidän tukensa ovat jopa investoinneissa heikompia tai myös toiminnassa heikompia kuin eteläsuomalaisen tilallaan asumat-

toman virkamiesviljelijän. Tältä osin pitäisi pystyä myös katsomaan, miten ammutaan niitä vähiä voimavaroja. Ei niitä haulikolla pidä ampua, vaan täsmäperiaatteella.

Mitä tulee keskustan poliittisiin kurkotuksiin korkoprosenteissa, täytyy sanoa, että samaan aikaan, kun puolueet yksimielisesti pyrkivät kansallista etua ja Suomen maatalouden selviämistä varmistamaan, samoin kuin Suomen hallitus, tämä irtiotto korkoprosentilla oli kyllä minusta yllättävä, mielestäni myös tarpeeton ja perustelematon, kun hallitus esittää vähimmäiskorkotasoksi 2 prosenttia. Nykyinen inflaatiovauhti ja monet muut toisten väestöryhmien ym. korkoprosentit huomioon ottaen ei se nyt ole ylimitoitettu.

1 prosentin korko olisi ollut kyllä sellainen järjestely, joka olisi kaiken lisäksi aiheuttanut vielä 33 miljoonaa markkaa myös Suomen valtiolle kustannuksia. Jos ajatellaan, että tukea myös tässä kohdennetaan tarpeen mukaan, niin silloin pitäisi myös korkoprosenteissa katsoa, tarvitseeko jokin erittäin suuri tila, hyvin toimeentuleva tila tällaisia etuja. Eli tasainen rahan jakaminen keskustan osalta oli kyllä aika yllättävää.

[5] **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunta on tehnyt hallituksen esitykseen hyviä parannuksia. Haluan osaltani myös korostaa sitä, että tämän rahoituksen ulottaminen sisävesikalastukseen samoin kuin muuhun toimintaan, niin kuin edellä on kerrottu, on erittäin tärkeä tilanteessa, jossa toimeentulo maaseudulla ja maaseutuyrityksissä on monin tavoin vaikeutunut.

Siihen, mitä keskustan edustajat ovat mietinnön vastalauseessa esittäneet 1 prosentin vähimmäiskorkotasosta, on mielestäni selkeät perusteet. Nythän hallituksen politiikka on selkeästi johtamassa siihen, että luopumistukijärjestelmä edellyttää maan ostoa. Vuokrausvaihtoehto on jäämässä pois. Sen lakiehdotuksen käsittely on jo täällä saatu päätökseen. Näin ollen se vieraan pääoman osuus, joka jatkaville ja tilaansa kehittäville ja niitä suurentaville yrittäjille tulee, on nousemassa kohtuuttoman suureksi tilanteessa, jossa tulot ovat kaiken aikaa alenevalla uralla. Tästä syystä tämän tyyppinen vastaantulo rahoituksen osalta, että korko olisi 1 prosentin tasoa, niin kuin maa- ja metsätalousministeriö alun perin on asian myös valmistelussaan nähnyt, olisi perusteltua.

[6] **Kari Rajamäki /sd:** Arvoisa puhemies! On kieltämättä totta, että luopumistukijärjestelmässä vuokrauksen poisjäänti ei myöskään sosialidemokraattien kannalta ollut hyvä teko. Sitä perusteltiin valtiontaloudellisista syistä, vaikka järjestelmä tulee Makeran kautta ilmeisesti vielä maksamaan jatkossa enemmän. Se kuitenkin on minusta hyvä, että on otettu nuorten viljelijöiden osalta — kiitos maa- ja metsätalousvaliokunnan hallituspuolueiden vastaavien — huomioon, että nostetaan 60 000 markalla nuorten viljelijöiden käynnistysavustus 130 000 markkaan ja että myöskin korkotuettu velkapääoma tuntuvasti nousee. Tällä tavalla jossain määrin voidaan tilanteeseen vastata. Senkin takia on tärkeätä, että ensi vuoden syksyllä vuoden 2001 talousarvion käsittelyn yhteydessä meillä on ed. Väistön mainitseman vuokrauksen poisjäännin vaikutuksista rakennekehityksen kannalta tarkempia tietoja, jotta voimme ja meidän pitää myöskin sitten sen mukaan reagoida.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 104/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 16/1999 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16.

Keskustelu:

[1] **Esko-Juhani Tennilä /vas:** Rouva puhemies! Pohjoiseen Lappiin on muodostettu poro- ja luontaiselinkeinotiloja, jotta paikalliset ihmiset ovat näin saaneet mahdollisuuden jatkaa siellä elämistään kotinurkilla. Samalla on haluttu pitää huolta pohjoisimman Lapin kylien asuttuna pitämisestä. On olemassa useita syitä siihen, että isohko joukko poro- ja luontaiselinkeinotilallisia

on ajautunut taloudellisiin vaikeuksiin. Tähän on vaikuttanut ensinnäkin jo se, että heti alkuunsa velkaantumista tuli liikaa. Toiseksi sitten kävi niin, että välttämättömät investoinnit osoittautuivat liian kalliiksi hyvin monissa tapauksissa. Sitten kävi vielä niin, että odotetut tulot eivät kehittyneet sen mukaan kuin laskelmissa oli alun perin oletettu. Tähän on olemassa monia syitä, jotka eivät tilallisista ole lainkaan riippuvaisia.

On siis erittäin hyvä asia, että nyt mennään luontais- ja porotilallisia vastaan ja koetetaan selvittää sitä vaikeata tilannetta, johon varsin moni tilallinen on ajautunut. Hallituksen esityksessä lähdetään ensinnäkin siitä, että velkajärjestely ulotetaan nyt poro- ja luontaistilallisiin samalla tavoin kuin maatalouden harjoittajiin. Tällä on jo osaltaan tietysti myönteistä vaikutusta.

Aivan uutena tukimuotona on jo hallituksen esityksessä se, että otetaan käyttöön määräaikainen maksuvapautusmahdollisuus. Määräaikaisen maksuvapautuksen perusteella voitaisiin vuoden 2000 aikana myöntää vaikeimmin velkaantuneille elinkeinonharjoittajille maksuhelpotuksia maksamattomien korkojen ja erääntyneiden pääomien osalta ilman, että elinkeinonharjoittajaa siinä vaiheessa tarvitsee muuten saattaa vapaaehtoisen velkajärjestelyn piiriin.

Vielä hallitus esitti ja siitä edelleen lähdetään, että samoin vapaarahoitteisia asuntoluottoja voitaisiin vakauttaa korkotukilainoin ja valtiontakauksin. Vakautusmahdollisuus asuntolainojen osalta oli siis hallituksen esitystä. Maa- ja metsätalousvaliokunnassa tehtiin tältä osin minusta hyvin tärkeä parannus. Mahdollisen maksuvapautuksen piiriin saatettiin myöskin sellaiset luotot, joita on otettu elinkeinotoiminnan kehittämistä varten, ei vain asuntoluotot vaan myös elinkeinotoiminnan kehittämistä varten otetut luotot. Valiokunnan käsittelyssä toin esille esimerkiksi tilanteen, jossa luontaiselinkeinotilallinen, joka on suuntautunut aikanaan kalastukseen, on joutunut hankkimaan varsin kalliita kalastusvehkeitä eikä niillä ole enää ollut käyttöä, kun kalastusmahdollisuudet ovat heikentyneet. Myös näitä luottoja voitaisiin järjestellä, koska jatkossa taas niille kalastusvehkeille varmaankin käyttöä löytyy, kunhan kalatilanne järvissä pohjoisissa paranee. Tämän laatuisetkin luotot voivat nyt tulla näiden vakautusjärjestelyjen piiriin. Pidän tätä erittäin myönteisenä asiana. Tämä on minusta suuren luokan kysymys ja myönteinen parannus.

Myöskin sellaiset tilalliset, joilla on ollut maksuvaikeuksia viime vuosina ja viime aikoinakin, mutta jotka eivät ole vielä kriisiintyneet, voivat tulla näiden järjestelyjen piiriin. Myöskin tämä valiokunnan tekemä muutos on minusta varsin merkittävä. Eihän pidä ajaa tilannetta siihen, että ensin on ikään kuin jo pakkotilanteessa, että jotakin täytyy tehdä, vaan voidaan haluttaessa lähteä järjestelemään asioita riittävän ajoissa, jotta sitä viimeistä pakkotilannetta tai peräti pakkohuutokauppatilannetta ei ole päästetty syntymään.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan käsittelyssä tehdyt muutokset 66 ja 67 §:ään vastaavat Luontaiselinkeinotilallisten liiton ehdotuksia. Minä olen kovasti iloinen siitä, että valiokunta kuuli pohjoisen Lapin kovissa olosuhteissa toimivia, taatusti suurissa vaikeuksissa olevia ihmisiä ja teki nämä tarvittavat muutokset.

Hallituksen esityksen ehdotuksilla sekä maa- ja metsätalousvaliokunnan täsmennyksillä on nyt luotu lisäedellytyksiä sille, että siellä tiloilla voitaisiin jatkossakin elää. Pidän tätä hyvin tärkeänä, sillä on pidettävä huoli siitä, että kylät asutettuina pysyvät ja että myöskin ne ihmiset, jotka ovat sinne sitoutuneet, saavat tarvitsemansa huomion ja vastaantulon. Näin minusta on tapahtumassa. Nyt on tietysti tärkeää myös se, että kun lakeja, asetuksia ja ohjeita sovelletaan käytäntöön, sitten myös viranomaiskäytännössä sydän on paikallaan, sillä tulkittavaahan aina jää. Pitää koettaa tehdä kaikki mahdollinen, jotta luontaiselinkeinotilalliset ja porotilalliset mahdollisimman hyvin pääsevät tämän vaikean ajan yli ja voivat jatkaa elämäänsä kylillään.

[2] **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Kun aikanansa ryhdyttiin perustamaan pohjoisimpaan Suomeen porotiloja ja luontaiselinkeinotiloja, erikoisesti toiseksi mainittuja, olin erittäin iloinen siitä, että tällaista uusiutuvaan luonnonvaraan perustuvaa elinkeinotoimintaa hajautetusti kairoille luotiin.

Ajattelulleni oli antanut pohjaa se, että 1960-luvun jälkipuoliskolla minulla oli ilo tutkia tällaisen elinkeinotoiminnan perusteita eräältä osin, joka oli hyvin mielenkiintoinen malli noihin aikoihin. Se koski riekkotaloutta; riekkoja pyydettiin rihmasilla. Ne vaihdettiin rajakaupassa norjalaisten kanssa ruokaan, jolloin vaihtosuhde oli erittäin korkea sen takia, että norjalaiset jobbarit veivät riekot välittömästi Lontoon markkinoille parhaimpiin ravintoloihin, ja niin riekoille tuli

uskomaton hinta. Tämä tietysti pisti yksinkertaisen matematiikkakoneen liikenteeseen, että tässähän on vuosituhannen sauma.

Sitten tämä mahdollisuus tuli, ja hypätäänkin jo vuoteen 1994, kun käytiin EU-jäsenyysneuvotteluja. Muistan, kuinka kiivaasti keskustelimme ed. Kimmo Sasin kanssa näistä asioista, kun rajakauppaa ruvettiin ajamaan alas, näitä erikoisvaihtosäädöksiä. Yritin kaikkeni puolustaakseni, että ei ihmeellä tehdä tätä jonkin tupakkakaupan takia, että rajakauppahelpotuksia poistetaan sen takia, että tällä on oleva mitä suurin elinkeinopoliittinen merkitys. No, se jäi tältä puolelta kitinäksi. Ed. Sasi voitti, ja sen eräs heijastusvaikutus on, arvoisa puhemies, tässä. Olemme joutuneet rahoituslain kanssa tekemisiin ja tilanteeseen, jossa rahoituslakiin on jouduttu ottamaan velkajärjestelypykälät ja niitä vielä valiokunnan mietinnössä joustavoittamaan, niin että voidaan käyttää helpotettua, edullisempaa velkajärjestelymenettelyä, kun pariakymmentä tilaa, jotka juuri parhaillaan ovat velkajärjestelyssä, yritetään pelastaa.

Arvoisa puhemies! Aikaisemminkin oli kuitenkin tapahtunut jotakin, joka on merkityksellistä, joka pitää ottaa opiksi jatkossa. Se on se, aivan niin kuin ed. Tennilä äsken totesi, että kun luontaiselinkeinotiloille tuli kohtuuttoman kova velkataakka ja vaikka ruokakunnat saivat elantonsa luontaiselinkeinoista, niin siitä huolimatta on pitänyt saada ekstratuloa, niin että on pystynyt maksamaan lainojen korot ja kuoletukset. Toisin sanoen olisi pitänyt varmentaa se, että niin kuin riekkoesimerkissä toimi aikoinansa markkinointijärjestelmä mahdollisimman edullisella tavalla, niin olisi pitänyt toimia myös näitten muitten mahdollisuuksien osalta. Silloin olisi pitänyt silloisen maataloushallituksen paikalliset agentit määrätä luomaan sellainen markkinointijärjestely, että tuotteet menevät markkinoille mahdollisimman kevyttä tietä, niin että tulonmuodostus on mahdollinen. Nythän tilat ovat, niin kuin sanottu, hajautuneina sinne sun tänne ja niiden omat voimat eivät riitä markkinointijärjestelmän luomiseen. Tästä on toiselta osalta seurauksena se, että nyt ne ovat vaikeuksissa, lähestulkoon kaikki. Toiset enemmän, toiset vähemmän, mutta kaikilla on taloudellisia vaikeuksia.

Arvoisa puhemies! Jatkossa, jos rakenteellisia tukitoimenpiteitä ei pystytä riittävästi suorittamaan, pitää varautua siihen, että jos luontaiselinkeinotilat menevät vasaran alle, niin valtio ostaa ne huutokaupassa itselleen, vuokraa ne nykyisille tilallisille, ja asumistuella korvataan se, että asuminen on suhteellisen halpaa ja mahdollistetaan heidän elinkeinotoimintansa jatkossakin, niin että heitä ei ajeta mieron tielle. Tämä on eräänlainen sovhoosijärjestelmä, mutta eipä siinä paljon vaihtoehtoja ole.

[3] **Ossi Korteniemi /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On hyvä asia, että saadaan uusi porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki. Tämä on tarpeellinen toisaalta EU-jäsenyyden aiheuttamien tarpeiden takia, mutta myös siitä syystä, että voimassa oleva porotalouslaki ja luontaiselinkeinolaki eivät kaikilta osin vastaa enää elinkeinojen vaatimuksia eivätkä myöskään hallinnon tarpeita.

Lain lähetekeskustelussa totesin, että ne odotukset, joita aikoinaan poro- ja luontaiselinkeinotiloja perustettaessa tiloihin kohdistettiin, eivät ole toteutuneet. Näin on käynyt suurelta osalta tilallisista riippumattomista syistä. Tuotteiden hinnat ovat pudonneet, mutta samanaikaisesti elinkeinonharjoittamisen kustannukset ovat nousseet.

Hallituksen lakiesityksessä ehdotetut toimenpiteet, velkajärjestelymahdollisuus sekä lainojen vakauttaminen, valtiontakaukset ja korkohelpotukset, antavat ainakin aikalisän monille tiloille, vaikka eivät sinänsä perusongelmia ratkaise.

Toivoin lähetekeskustelussa, että valiokuntakäsittelyssä tulisikin tutkia, olisiko joitakin muita keinoja käytettävissä, jotta vaikeuksissa olevien tilallisten ja heidän perheittensä asemaa voitaisiin ratkaisevasti helpottaa.

Olen iloinen siitä, että valiokunta on paneutunut hyvin tähän asiaan ja on myös löytänyt uusia keinoja tässä asiassa. Valiokuntahan esittää uutena tukimuotona sen, että poro- ja luontaiselinkeinotalouteen voidaan jatkossa myöntää myös korkotukilainoja maaseutuelinkeinojen rahoituslain tapaan. Tämän lisäksi valiokunta on ottanut eräisiin pykäliin lisäyksinä muutokset, jotka merkitsevät sitä, että valtioneuvostolle ja ministeriölle annetaan alemmanasteinen valtuussäännös. Asetuksella säädetään tarkemmin muun muassa tukien perusteista. Toivottavasti valtioneuvosto ja ministeriö toimivat näiden valtuuksien pohjalta siten, että porotalouden ja luontaiselinkeinotilojen asioita hoidetaan niin, että näitten elinkeinojen harjoittamisen edellytykset paranevat nykyisestä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvalain ja työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 135/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 25/1999 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 25.

Keskustelu:

[1] **Marjaana Koskinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajat! Hallituksen esityksessä n:o 135 on työttömyysturvalain ja työmarkkinatuesta annetun lain muutos. Jos lähtee liikkeelle pykälä pykälältä, niin ensinnäkin 5 b §:ssä päätoiminen opiskelija määritellään suurin piirtein samaan tapaan kuin aikaisemmin ja esimerkiksi iltalukion opinnot, jotka ovat korkeintaan 75 kurssia, ovat mahdollisia tulevaisuudessakin työttömälle.

Lain kuulemisen yhteydessä on noussut esille, tai henkilökohtaisesti olen saanut kysymyksiä siitä, minkä takia on sen tyyppistä käytäntöä työvoimatoimistoilla, että kun työtön hakee opiskelemaan esimerkiksi kolmen tunnin iltaopintoihin, jotta säilyttää oman ammattitaitonsa, niin pitää ensin aloittaa opiskelu ja sen jälkeen vasta työvoimatoimikunta antaa lausunnon. Sen lausunnon perusteella esimerkiksi työttömyyskorvaus voidaan hylätä. Näihin asioihin, jotka nyt eivät suoranaisesti liity lainsäädäntöön, vaan näihin käytäntöihin, jotka ovat muodostuneet, toivoisi kyllä korjaamista, että työtön voi ottaa kurssin vastaan ja olla turvallisin mielin, ettei yhtäkkiä viikon kurssin jälkeen työvoimatoimikunta tee sen tyyppistä päätöstä, että se on tavallaan laitonta, että ei voi olla tämän tyyppistä opiskelua.

Sitten menen niihin positiivisiin asioihin, joita laissa on. 10 §:ssä on työssäkäyntialue. Hallituksen esityksessä todetaan, että työssäkäyntialueesta päättää tai määrää työministeriö. Kun sosiaali- ja terveysvaliokunta käsitteli tätä asiaa, tuli esille se, että paikallisten työvoimatoimikuntien asiantuntemuksen liittyen työssäkäyntialueisiin pitää paremmin korostua lainsäädännössä. Sitten valiokunnasta tuli yksimielinen kanta siitä, että tätä kohtaa pitäisi muuttaa. Oli aika mielenkiintoista, että vastaava ministeri, ministeri Mönkäre, joka tätä asiaa on esitellyt ja vienyt eteenpäin, myös suostui tähän lainmuutokseen. Nyt sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää niin, että pykälä saisi seuraavan muodon: "Työministeriö vahvistaa vuosittain työvoimatoimikuntien valmistelun pohjalta yhtenäisen käytännön aikaansaamiseksi määräykset tämän lain mukaisista työssäkäyntialueista." Tässä on nimenomaan se yhteys paikalliseen asiantuntemukseen.

Kun asiaa valiokunnassa käsiteltiin, nousi esille se, ettei syntyisi kohtuuttomia tilanteita liittyen työssäkäyntialueeseen. Tulen henkilökohtaisesti Varsinais-Suomesta, ja siellä on nyt tehty pohjaesityksiä liittyen työssäkäyntialueisiin. Esimerkiksi Raision työttömille, jos heille tarjotaan työpaikkaa esimerkiksi Yläneeltä, voi olla aika hankala tilanne, jos heillä ei ole omaa kulkuneuvoa, jolla he menevät työpaikkaan. Jos saa esimerkiksi neljän tunnin osa-aikaisen työpaikan, niin jos palkka on vaikka 40 markkaa tunnissa eli on 160 markan päiväpalkka ja jos nämä kulut, kun menee linja-autolla Raisiosta Yläneelle, ovat jo päivässä yli 100 markkaa, niin sen nyt jokainen tietää, että palkasta ei kauheasti jää käteen. Minun mielestäni paikallisten työvoimatoimikuntien pitäisi puuttua asiaan, että ei tule tämmöisiä kohtuuttomia tilanteita, kun me tiedämme ihan tarkkaan, että työssäkäyntialue on erittäin merkittävä näille työttömille. Jos kieltäytyy työssäkäyntialueella olevasta työpaikasta, joka on yli osa-aikatyön määrän, tulee helposti karenssi työttömyyskorvauksiin ja syyksi ei kelpuuteta sitä, että työmatka on liian hankala tai on esimerkiksi lasten kanssa päivähoito-ongelmia tai muita vastaavia.

Minä toivon, että muutos, joka nyt tehtiin, saa aikaan sen, että kohtuuttomia tilanteita ei synnytetä.

Tässä yhteydessä, kun tämä laki nyt on ollut auki, olisi kyllä toivonut, kun myös työmarkkinatukipuoli on auki, että 12 § olisi korjattu. Meillä on tällä hetkellä semmoinen tilanne, että jos ihminen, joka on työmarkkinatuella, saa kahden kuukauden ja päivän työsuhteen, hänelle tulee aina uudestaan karenssipäivät, kun hänellä alkaa työttömyys. Sitä pykälää ei muuteta nyt lainsää-

dännön yhteydessä. Minun mielestäni tämä juuri olisi motivoinut sitä, että työmarkkinatuella olevat ihmiset voivat ottaa tämmöisiä lyhytkestoisia töitä vastaan. Sitä olisi odottanut tähän lainsäädäntöön samassa yhteydessä, kun tämä paketti on kuitenkin tänne tuotu.

Mitä enemmän näitä pykäliä mennään eteenpäin eli 19 §:ään, jossa on sovitellun päivärahan kesto, tämä on ehkä kaikkein ongelmallisin koko tämän lain pykälistä. Täällä on määritelty tätä mekanismia sovitellun päivärahan kohdalla, kun tähän tulee määräaika eli 36 kuukautta on enimmäiskesto, kun soviteltua päivärahaa voi saada. Tämän lain perusteista on tuotu esille se, että soviteltu päiväraha toimisi pysyvänä palkkasubventiona jatkuvassa osa-aikatyössä. Sitä on perusteltu sillä, että ihmiset eivät ottaisi osa-aikatyön jälkeen kokopäiväistä työtä vastaan, kun on ollut tämä palkkasubventio. Pidän aika omalaatuisena perusteluna tätä, koska tiedämme ihan tarkkaan, että osa-aikatyö on yleistynyt, samaten työvoiman vuokraus ja kaikki muut epätyypilliset työsuhteet. Siellä on asiantuntijakuulemisen aikana tullut esille se, että kaikki asiantuntijat eivät ollenkaan hyväksy tätä 19 §:ssä esitettyä muotoa, joka hallituksen esityksessä nyt on.

Täällä on noussut esiin semmoinenkin, että olisi työsopimuslakia pitänyt muuttaa samanaikaisesti niin, että työ teetetään kokoaikaisessa työsuhteessa aina, kun se on mahdollista. Mutta tämäkin on aika utopistinen esitys, joka on tullut asiantuntijoilta. Kuitenkin se olisi tähän liittynyt sopivasti, että työsopimuslaki olisi myös avattu. 19 § aiheuttaa sen tilanteen, että jos subventiota ei tule osa-aikaiselle työntekijälle, kun leikkuri on tullut kymmenen kuukauden jälkeen ja 20 prosenttia on voitu leikata ansiosidonnaista työttömyyskorvausta, tämä vielä tekee toisen heikennyksen eli kolmen vuoden jälkeen ei ole olemassakaan järjestelmää, että motivoitaisiin ihmisiä osa-aikaisiin työsuhteisiin, ja he jäävät kuitenkin jossain vaiheessa työttömiksi.

Tässä laissa on tosiaan aika paljon näitä ansoja, joita tähän on viritetty, mutta olen nähnyt niin, että 10 §:n muutos, joka nyt valiokunnassa on aikaansaatu, oli vähin, mitä meidän piti valiokunnan jäseninä tehdä. Toivottavasti tämä 19 § jossain vaiheessa muutetaan taas toiseen suuntaan, jos tämä aiheuttaa hankaluutta ihmisille, jotka osa-aikatyötä tekevät.

[2] **Valto Koski /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Vähäiselle salille haluan omalta osaltani eduskunnan pöytäkirjojen lisäksi viestittää terveiseni lakiesitysten muutosvaikutuksista. Eduskunnan käsittelyssä on nyt hallituksen esitys laiksi työttömyysturvalain ja työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta. Tarkemmin sanoen esitykset pitävät sisällään sovitellun päivärahan enimmäismaksuaikaa koskevien säännösten muuttamisen niin, että soviteltua päivärahaa voidaan maksaa enintään 36 kuukaudelta ja että sovitellun päivärahan enimmäismaksuajan laskeminen aloitettaisiin alusta, jos päivärahan saaja on ollut yhtäjaksoisesti koko ajan työssä vähintään kuuden kuukauden ajan tai enimmäismaksuajan jälkeen ollut työssä työssäoloehdon oikeuttamassa määrin.

Yrittäjien työttömyysturvaa koskevan myyntivoiton jaksotussäännös ehdotetaan muutettavaksi kaavamaisemmaksi muun muassa siten, että myyntivoiton jaksotuksen ulkopuolelle jäisivät vähäisen yritystoiminnan lopettamiseen liittyvät myyntivoittotilanteet. Myyntivoiton jaksotukselle säädettäisiin myös enimmäiskesto, jonka mukaan myyntivoitto estäisi työttömyyspäivärahan maksamisen enintään kahden vuoden ajalta.

Työmarkkinatuessa ja peruspäivärahassa jaksotus ehdotetaan suoritettavaksi käyttäen perusteena työtulon ohella peruspäivärahan määrää. Esityksessä ehdotetaan työssäkäyntialuetta koskevan säännöksen muuttamista siten, että työministeriö antaisi yhtenäisen käytännön aikaansaamiseksi vuosittain määräykset työssäkäyntialueista. Lisäksi opintotukijärjestelmässä tehtyjä muutoksia vastaavasti päätoimista opiskelua koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että opiskelu lukiossa aikuisille tarkoitetun oppimäärän mukaan ei olisi esteenä työttömyyspäivärahan maksamiselle.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamiensa selvitysten perusteella esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä. Valiokunta ei kuitenkaan ole nähnyt tarpeelliseksi hyväksyä työttömyysturvalain 10 §:n säilyttämistä hallituksen esittämässä muodossa ja muotoili asiantuntijakuulemisen perusteella 10 §:lle uuden sanamuodon.

Mielestäni miellyttävää ja tavanomaisesta poikkeavaakin on ollut, että ministeri Mönkäre

on omalta osaltaan ollut myötävaikuttamassa siihen, että lakiesitystä voidaan muuttaa niiden näkemysten suuntaan, joita muun muassa valiokuntakuulemisen yhteydessä tuotiin esille. Valiokunta lähti siitä, että työministeriön sijaan yhtenäistä käytäntöä työssäkäyntialueille muodostettaessa paras asiantuntemus on paikallisilla työvoimaviranomaisilla. Valiokunta esittääkin, että työministeriön vahvistaessa vuosittain työssäkäyntialueet sen tulee tapahtua paikallisten työvoimaviranomaisten, lähinnä työvoimatoimikuntien, valmistelun pohjalta. Valiokunta on myös muilta osin täsmentänyt 10 §:n sanamuotoa, joka ilmenee tarkemmin valiokunnan mietinnöstä.

Mitä soviteltua päivärahaa koskeviin asiantuntijalausuntoihin tulee, näyttää siltä, että sovellutuskäytäntöä pitäisi uudistaa kokonaisuudessaan, jos siitä aiotaan saada tarkoitustaan vastaava, niin kuin visusti uskon asianlaidan olevan. Valiokunta ei kuitenkaan nähnyt tältä osin asian vaativan laajuuden ja muiden seikkojen vuoksi ryhtyä tätä ongelmakenttää tarkemmin selvittämään muutoin kuin mietinnössä on sanottu. Haluan kuitenkin kahdelta osin tuoda julki, mitä asian osalta ja tiimoilta asiantuntijakuulemisessa on esitetty.

Valtakunnallinen Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö esitti, ettei pidä sovitellun päivärahan enimmäiskeston rajaamista 36 kuukauteen perusteltuna. Soviteltua päivärahaa tulisi maksaa 500 päivän enimmäisajalta, ja päivärahan taso pitäisi määritellä aina, kun uusi 43 viikon työssäoloehto on täyttynyt, jolloin kokoaikatyöstä osaaikatyöhön siirryttäessä päiväraha pienenee nopeasti. Kyse on hankalasta lainkohdasta, jota esitetty muutos edelleen monimutkaistaa. Lisäksi muutos kohdistuu matalapalkka-alojen ihmisiin, joiden toimeentulo on jotakin kautta turvattava. Kyse ei ole osa-aikatyöntekijöiden keinottelusta vaan työmarkkinatilanteesta, jossa kaikkien ei ole kerta kaikkiaan mahdollista työllistyä kokoaikaisesti.

Hallituksen esitykseen ei sisälly tilastotietoa eikä perusteltua analyysiä siitä, että yritysten erityinen 36 kuukauden maksimi estäisi tai vähentäisi lyhytaikaisen ja osa-aikaisen työvoiman käyttöä. Yhteisjärjestö on arvioinut, että esitetty lainmuutos johtaa työmarkkinoilla keinotekoisiin järjestelyihin, joita on vielä hankalampi hallita.

Edellä mainituilla perusteilla yhteisjärjestö on katsonut, että nykyinen työttömyysturvalain 19 § tulee kumota lukuun ottamatta 4 momenttia, joka siirretään 26 §:n yhteyteen. Tältä osin voin mielihyvin yhtyä ed. M. Koskisen näkemyksiin.

Lisäksi haluan toistaa, mitä Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö on sovitellun päivärahan osalta nähnyt ongelmalliseksi. SAK toteaa, että sovitellun päivärahan enimmäiskesto on ollut jäädytettynä vuodesta 94. Esityksessä ehdotetaan enimmäisaikasäännöstä palautettavaksi työttömyysturvalakiin. Kesto olisi 36 kuukautta aiemman 24 kuukauden sijasta. Lisäksi enimmäisajan estämättä voitaisiin maksaa soviteltua päivärahaa satunnaista alle kuukauden kestävää kokoaikatyötä tekeville. Enimmäisajan jälkeen soviteltua päivärahaa saisi vasta 43 viikon työssäoloehdon jälkeen. Ehdotuksen ongelma on siinä, että jatkuvaa osa-aikatyötä tekevälle tulisi kolmen vuoden välein eräänlainen kymmenen kuukauden omavastuuaika, jolta ajalta soviteltua päivärahaa ei maksettaisi.

Esitystä perustellaan sillä, että halutaan estää tilanteet, joissa sovitellusta päivärahasta muodostuisi pysyvä palkkasubventio vajaata työaikaa tekeville. Tästä ja muista syistä SAK:n mielestä sovitellun päivärahan enimmäiskesto tulisi poistaa pysyvästi siten, että soviteltuun päivärahaan ei olisi oikeutta, jos päivärahan perusteena oleva palkka laskisi alle peruspäivärahan. Vaihtoehtoisesti enimmäiskeston jäädytystä tulisi vielä jatkaa ja selvittää enimmäiskestoon ja soviteltuun päivärahaan liittyvät kysymykset ensi vuoden aikana.

Sovitellun päivärahan osalta on vielä todettava, että asiantuntijalausunnot eivät suinkaan rajoittuneet näihin kahteen, vaan monissa muissakin lausunnoissa tuotiin tältä alueelta runsaasti ongelma-asioita esille.

Arvoisa puhemies! Puuttumatta enempää asiaan haluan todeta, että lain ilmeinen tarkoitus on omalta osaltaan edistää työvoiman liikkuvuutta ja siten työpaikkojen ja työvoiman kohtaamista. Esitys siltä osin on tietysti tarpeellinen ja perusteltukin. On kuitenkin huomioitava, että Suomi on pinta-alaltaan suuri maa, harvaanasuttu maa, joka asettaa tällaiselle työvoimapolitiikalle erityisiä haasteita. Toivottavaa onkin, että nyt käsittelyssä olevien lakiehdotusten sisältö ottaisi

myös käytännössä huomioon tätä tarkoittavat vaatimukset.

[3] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa puhemies! Lähden liikkeelle sovitellun päivärahan ongelmasta. Tässä esitetään soviteltua päivärahaa enimmäiskestoltaan 36 kuukautta kestäväksi eli enintään kolmen vuoden pituiseksi. Minusta se on työttömyysturvan heikennys joka tapauksessa. Siinä tulee monta ongelmaa. Me olemme siirtyneet semmoiseen yhteiskuntaan ennen kaikkea 90-luvulla — ja jopa vähän aikaisemminkin jonkin verran, mutta nyt 90-luvulla se on korostunut — että on hyvin paljon pätkätyösuhteita. Jos katsoo erityisesti vaikkapa liikealaa tai hotelli- ja ravintola-alaa tai mahdollisesti rakennuspuolta, siellä on monia aloja, joilla pätkätyö on enemmän kuin tavallista. Se ei ole enää tilapäistä vaan ihan jatkuvaa pätkätyötä. Siinä soviteltu päiväraha on ollut jonkinlainen turva, että ihminen on saanut täydennystä.

Täällä puhutaan subventioista, mutta se ei ole sitä, vaan kun ihmiselle ei ole pystytty tarjoamaan kokopäivätyötä, hän on saanut työttömyyskorvauksen muodossa vähän lisäkorvausta, jolla hän on voinut elää jollakin tavalla inhimillisesti. Jos tämä menee läpi niin kuin esitetään, sehän tarkoittaa, jotta semmoiselta ihmiseltä, joka tänä päivänä on pätkätyösuhteessa tai osa-aikatyössä, vielä 2003 samanlaisessa työssä, katkeaa sovitellun päivärahan saantioikeus. Jos hän ei saa kokoaikatyötä, semmoista kokoaikatyötä, joka on täysipäiväistä, kuudeksi kuukaudeksi, hän jää mahdollisesti ilman. Kuvitellaan sellaista liiketyöntekijää, jolla on neljän tunnin työpäivä. Hän vuonna 2003 saisi vain neljän tunnin palkan, mutta hän ei saisi mitään lisää mistään. Minusta se ei ainakaan edesauta sitä ajattelua, johon jo edellinen hallitus pyrki, vaikuttamaan siihen, jotta osa-aika- ja pätkätyösuhteet olisivat kannattavia. Tässä tulee takapakkia siihen juttuun. Sen takia minusta tämä ei olisi hyväksyttävissä eduskunnassa.

Kun mietinnön perusteluissa todetaan, jotta ensisijaisesti pitäisi pyrkiä vaikuttamaan työlainsäädäntöön siten, jotta näille ihmisille tarjottaisiin kokoaikatyötä, ihmettelen. Tällä voidaan tietysti omaatuntoa lepyttää valiokunnassa sillä, jotta tällähän ihmisille tarjotaan parempaa vaihtoehtoa, mutta lailla ei pysty säätämään sitä, jotta jonkun työnantajan on palkattava ihminen kokoaikatyöhön. Sen takia tämä on enemmänkin omantunnon lepyttelyä. Minä olisin valmis hylkäämään koko lakiesityksen. Katsotaan nyt sitten kolmannessa käsittelyssä.

Toinen oleellinen seikka, jota on parannettukin pohjaesityksestä, ovat työssäkäyntialueet. Minusta tässähän ei tapahdu entiseen verrattuna paljon muutosta valiokunnan tekemän työn jälkeen, koska tässä minun käsitykseni mukaan on lähes samat kriteerit kuin aikaisemminkin. Siinä mielessä se osa on hyväksyttävissä, mutta minkä takia ryhdytään sitten sitäkään osaa muuttamaan, kun entinen on ihan hyvä? Katsotaan nyt sitten, kun tämä joutuu kolmanteen käsittelyyn. Jos tässä ei valoa tule lisää, minä olen valmis tämän hylkäämään.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 17.

Täysistunto lopetetaan kello 16.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

1) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta

Hyväksyminen/hylkääminen (Ään. 1)

"Jaa" äänestävät seuraavat 126 edustajaa:

Eero Akaan-Penttilä /kok
Janina Andersson /vihr
Ulla Anttila /vihr
Pirjo-Riitta Antvuori /kok
Jouni Backman /sd
Eva Biaudet /r
Tuija Brax /vihr
Klaus Bremer /r
Kaarina Dromberg /kok
Mikko Elo /sd
Rainer Erlund /erl
Tarja Filatov /sd
Merikukka Forsius /vihr
Nils-Anders Granvik /r
Jukka Gustafsson /sd
Tuula Haatainen /sd
Leena-Kaisa Harkimo /kok
Olli-Pekka Heinonen /kok
Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vas
Pertti Hemmilä /kok
Rakel Hiltunen /sd
Anne Huotari /vas
Matti Huutola /vas
Jyri Häkämies /kok
Timo Ihamäki /kok
Mikko Immonen /vas
Ville Itälä /kok
Liisa Jaakonsaari /sd
Gunnar Jansson /r
Ulla Juurola /sd
Reijo Kallio /sd
Antti Kalliomäki /sd
Erkki Kanerva /sd
Ilkka Kanerva /kok
Seppo Kanerva /kok
Matti Kangas /vas
Kari Kantalainen /kok
Saara Karhu /sd
Tapio Karjalainen /sd
Juha Karpio /kok
Marjukka Karttunen-Raiskio /kok
Jyrki Katainen /kok
Tarja Kautto /sd
Antero Kekkonen /sd
Kimmo Kiljunen /sd
Paula Kokkonen /kok
Martti Korhonen /vas
Riitta Korhonen /kok
Valto Koski /sd
Jari Koskinen /kok
Johannes Koskinen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Irina Krohn /vihr
Mikko Kuoppa /vas
Pekka Kuosmanen /kok
Esko Kurvinen /kok
Lauri Kähkönen /sd
Jaakko Laakso /vas
Esa Lahtela /sd
Reijo Laitinen /sd
Annika Lapintie /vas
Henrik Lax /r
Jouni Lehtimäki /kok
Suvi Lindén /kok
Leena Luhtanen /sd
Pehr Löv /r
Markku Markkula /kok
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Jukka Mikkola /sd
Raimo Mähönen /sd
Pertti Mäki-Hakola /kok
Sinikka Mönkäre /sd
Olli Nepponen /kok
Tuija Nurmi /kok
Outi Ojala /vas
Kirsi Ojansuu /vihr
Kalevi Olin /sd
Heli Paasio /sd
Pirkko Peltomo /sd
Maija Perho /kok
Margareta Pietikäinen /r
Sirpa Pietikäinen /kok
Kirsi Piha /kok
Veijo Puhjo /vas
Virpa Puisto /sd
Erkki Pulliainen /vihr
Susanna Rahkonen /sd
Kari Rajamäki /sd
Jussi Ranta /sd
Maija-Liisa Rask /sd
Pekka Ravi /kok
Ola Rosendahl /r
Tero Rönni /sd
Matti Saarinen /sd
Petri Salo /kok
Sari Sarkomaa /kok
Arto Seppälä /sd
Timo Seppälä /kok
Suvi-Anne Siimes /vas
Anni Sinnemäki /vihr
Juhani Sjöblom /kok
Jouko Skinnari /sd
Osmo Soininvaara /vihr
Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
Katja Syvärinen /vas
Säde Tahvanainen /sd
Esko-Juhani Tennilä /vas
Marja Tiura /kok
Pentti Tiusanen /vas
Irja Tulonen /kok
Erkki Tuomioja /sd
Pertti Turtiainen /vas
Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
Kari Uotila /vas
Kari Urpilainen /sd
Raija Vahasalo /kok
Marjatta Vehkaoja /sd
Pia Viitanen /sd
Jari Vilén /kok
Lasse Virén /kok
Jorma Vokkolainen /vas
Matti Vähänäkki /sd
Harry Wallin /sd
Ulla-Maj Wideroos /r
Ben Zyskowicz /kok

"Ei" äänestävät seuraavat 56 edustajaa:

Hannu Aho /kesk
Sulo Aittoniemi /alk
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Maria Kaisa Aula /kesk
Leea Hiltunen /skl
Jorma Huuhtanen /kesk
Liisa Hyssälä /kesk
Jouko Jääskeläinen /skl
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Timo Kalli /kesk
Bjarne Kallis /skl
Toimi Kankaanniemi /skl
Kyösti Karjula /kesk
Tanja Karpela /kesk
Marja-Leena Kemppainen /skl
Inkeri Kerola /kesk
Mari Kiviniemi /kesk
Katri Komi /kesk
Juha Korkeaoja /kesk
Ossi Korteniemi /kesk
Risto Kuisma /rem
Kari Kärkkäinen /skl
Seppo Kääriäinen /kesk
Seppo Lahtela /kesk
Markku Laukkanen /kesk
Paula Lehtomäki /kesk
Jari Leppä /kesk
Johannes Leppänen /kesk
Mika Lintilä /kesk
Eero Lämsä /kesk
Hannes Manninen /kesk
Kari Myllyniemi /kesk
Tero Mölsä /kesk
Petri Neittaanmäki /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Lauri Oinonen /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk
Osmo Puhakka /kesk
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Leena Rauhala /skl
Juha Rehula /kesk
Mirja Ryynänen /kesk
Päivi Räsänen /skl
Pauli Saapunki /kesk
Mauri Salo /kesk
Ismo Seivästö /skl
Sakari Smeds /skl
Hannu Takkula /kesk
Matti Vanhanen /kesk
Anu Vehviläinen /kesk
Jukka Vihriälä /kesk
Pekka Vilkuna /kesk
Raimo Vistbacka /ps
Matti Väistö /kesk
Jaana Ylä-Mononen /kesk

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat 17 edustajaa:

Esko Aho /kesk
Jan-Erik Enestam /r
Tarja Halonen /sd
Satu Hassi /vihr
Susanna Huovinen /sd
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Niilo Keränen /kesk
Kalervo Kummola /kok
Paavo Lipponen /sd
Hanna Markkula-Kivisilta /kok
Sauli Niinistö /kok
Håkan Nordman /r
Riitta Prusti /sd
Antti Rantakangas /kesk
Kimmo Sasi /kok
Martti Tiuri /kok
Unto Valpas /vas